

Závěrečná část vojny o španielske dedičstvo (1710-1714)

Viktor Lestyan (UČO 438444)

Úvod

V mojej seminárnej práci sa venujem záverečnej časti vojny o španielske dedičstvo. Tá prebiehala medzi rokmi 1710-1714, pričom priniesla finálne rozuzlenie pomerne dlho trvajúceho konfliktu. Výsledok tohto ozbrojeného konfliktu však napokon stopercentne neuspokojil ani jednu z jeho strán, víťaza je síce možné proklamovať, no o absolútnej spokojnosti nemôžeme hovoriť ani v jeho prípade. Práca sa skladá z viacerých častí, obsahuje tak úvod do problematiky, ako aj vysvetlenie dôsledkov konca tejto vojny, no jej jadrom je samozrejme dané obdobie, v ktorom prišlo k rozuzleniu.

I. Krátke zhrnutie vojny o španielske dedičstvo

Táto vojna prebiehala v rokoch 1701 až 1714 a považuje sa za jeden z najväčších ozbrojených konfliktov 18. storočia. Ako už samotný názov seminárnej práce naznačuje, išlo v nej o boj o vzácne dedičstvo v Španielsku, o ktoré malo pochopiteľne záujem hneď niekoľko mocností. Na prelome storočí vymiera v Španielsku rod Habsburgovcov a v krajine sa začínajú meniť pomery. Každý vojenský konflikt má minimálne dve proti sebe bojujúce strany, pričom v tomto prípade šlo o boj prakticky všetkých európskych mocností tej doby. Zjednodušene ju ale môžeme nazvať ako súboj francúzskej strany proti tej nefrancúzskej. Priebeh veľkého vojenského konfliktu bol v podstate veľmi premenlivý, pričom sa počas prakticky trinástich rokov jeho trvania spočiatku darilo viac **francúzskej strane** tvorenej francúzskymi, početnými španielskymi vernými **Filipovi V.**, **bavorskými a savojskými** vojskami, no iniciatívu potom prebrala druhá strana vedená **Svätou ríšou rímskou a rakúskymi Habsburgmi**, v spojení s **Anglickom a Holandskom, Škótskom** a vojskami vernými **Karlovi III.** Po niekoľkých veľkolepých bitkách, pričom spomenúť môžeme napríklad tú pri Turíne, alebo najmä Malpaquet, prišli na rad vnútorné spory v protifrancúzskej aliancii, no ku koncu vojny prispeli i politické pomery v Anglicku či Rakúsku. Veľmi podstatný bol i **prechod Savojska** na opačnú stranu barikády. Uzatvorilo sa hneď niekoľko mierových zmlúv a konflikt, v ktorom zohrali významné úlohy aj osobnosti ako Eugen Savojský, Leopold I. či samotný Ľudovít XIV., sa skončil nástupom **Filipa V.**, avšak za cenu veľkých územných ústupkov voči porazeným.

II. Začiatok záverečnej časti vojny

V roku 1710 sa Európe pripravovala na jednania o mieri. Vojna už trvala dlhšie obdobie a bola pre obe strany vysilujúca. V Španielsku sa vďaka tejto vojne dostali do povedomia opäť i katalánske sily, ktoré sa niekoľkokrát pokúsili tiahnuť na Madrid, Španielskom totiž otriasala aj občianska vojna. Zmena v celom smerovaní tohto ozbrojeného konfliktu nastala po smrti Jozefa I. Habsburgského v apríli roku 1711, ktorý podporoval nároky svojho brata Karla III. a dokonca ho svojou osobnou prítomnosťou podporil v bitke pri Landau. Možnosť spojenia tak španielskej koruny a koruny francúzskej nastala v Anglicku situácia, keď sa začalo nahlas hovoriť o tom, že je potrebné dosiahnuť s druhou stranou mierovú dohodu. Jozef I. bol synom a nástupcom Leopolda I. a predposledným mužským členom línie Habsburgov. Zároveň však v rovnakom období umiera i Ľudovít Francúzsky, otec Filipa V., čím sa nároky Ľudovíta XIV. na španielske dedičstvo ešte viac posilňujú. Smrti týchto dôležitých osobností pozmenili stavy. Spojenie Rakúska a Španielska, či rakúsko-ríšske spojenie pod jednu korunu, sa zdalo na Britských ostrovoch ešte nebezpečnejšie než spojenie Španielska s Francúzskom. Začali tak vyjednávania a pokusy o to, aby sa vojna čo najskôr skončila, no a samozrejme mal každý záujem vyjsť z tohto konfliktu s čo najmenšími stratami a aj nejakým tým politickým víťazstvom.

III. Snahy o ukončenie konfliktu

V Španielsku pretrvávali šarvátky aj po smrti spomínaných osôb, no Anglicko sa ukázalo byť hybnou silou rokovaní o mieri a zdalo sa, že v ťažkom období začalo chápať výhody uznania Filipa V. na španielskom tróne, nebolo to však samozrejme zadarmo. Tí totiž trvali na záujme o Gibraltár a Menorku, s Ľudovítom XIV. uzavreli tajný pakt.

IV. Utrechtský mier

Mierová zmluva bola podpísaná v holandskom meste Utrecht, pričom boli logicky jej hlavnými aktérmi Španielsko a Francúzsko. Skutočným víťazom sa však stala Veľká Británia, ktorá vďaka i tejto dohoda dokázala z dlhého vojnového konfliktu vyťažiť pravdepodobne zo všetkých aktérov najviac. Utrechtský mier z 11. 4. roku 1713 sa však týkal i Holandska, Portugalska, Savojska či Pruska. Netrvalo dlho a vo Viedni sa vydáva aj Pragmatická sankcia, ktorá bola zameraná na posilnenie habsburgskej moci, ktorá síce i kvôli tejto vojne nestratila na svojej intenzite, skôr naopak, no i ona mala veľké dlhy. Angličania získavajú oblasti v Kanade, ovládli Gibraltár, Menorku, no veľmi podstatným bol najmä obchodný prístup ku západu Indie. Holandsko vďaka tomuto získalo väčšiu istotu štátnej suverenity, Rakúsko

neskôr totiž získalo španielsku časť Holandska. Savojsku sa dostala Sicília, o územia sa rozšírilo i Prusko, zatiaľ čo Portugalsko malo prísľub kontroly nad svojimi hranicami v kolóniách v Južnej Amerike. Utrechtský mier zaručoval nezlučiteľnosť koruny Španielska a Francúzska.

V. Rastattský mier

Utrechtským mierom to ale celé ešte nekončilo, pričom hlavným dôvodom boli nenaplnené požiadavky Rakúsko, či skôr prehnané požiadavky Francúzske, ktoré v monarchii neboli ochotný odsúhlasiť. Potrebné boli ďalšie mierové jednania, **Karol VI.** totiž vedel, že kvôli danej situácii už nemôže v bojoch ďalej pokračovať. V ďalších postupoch tak potom už nešlo o Španielsko, ale najmä o udržanie si území, ktoré boli predtým v minulosti rakúskymi silami nadobudnuté a územne nepatrili k jednotnému celku monarchie. Mierové rokovania na prelome rokov 1712 a 1713 sa niesli už v duchu toho, že bola Viedeň ochotná robiť Francúzsku ústupky. Predstavy krajín sa však nestretli, opustenie Mantovy, Mirandoly či odškodňovanie Bavorska neprichádzali do úvahy a preto s dohodou uzatvorenou v Utrechte nemohla ríša **Karla VI.** súhlasiť. Konflikt tak pokračoval ďalej, rakúskym vojskám pod vedením **Eugena Savojského** sa však už proti početnejšiemu francúzskemu vojsku nedarilo. Aj napriek čiastkovým víťazstvám sa ale Francúzsko príliš netešilo, pretože vojna vyčerpávala obe strany finančne a bolo jasné, že to už takto dlhšie nepôjde. Mierové jednania začínajú v **Bádensku**, dejiskom je **Rastatt**. Francúzsko zastupuje maršal Villars, rakúsku stranu Eugen Savojský. Výhodu má práve druhý menovaný, ten totiž nemusí bojovať s rozpoltenou politickou situáciou vo svojej krajine. Jednania sa niesli kvôli dobrému vzťahu reprezentantova v miernom duchu, no dohoda sa nerodila ľahko. Finálne slovo mala až snaha oboch strán vojnu konečne ukončiť a žiť opäť v mieri. Dohoda sa zrodila, **Karol VI.** napokon nemusel nikoho odškodňovať, získal prakticky celé **Nizozemsko, oporné body na pobreží Toskánska, no a aj Milánske vojvodstvo, Mantovu či Sardíniu**. Tvar Francúzska sa vrátil do podoby z konca 17. storočia, **Ľudovít XIV.** si síce mohol nechať Landau, no **vrátiť musel Freiburg a i iné dŕžavy v povodí Rýna**.

VI. Veľkolepá výhra pre Habsburgov a záver

Habsburgovci mali rázom v rukách najväčšiu ríšu, akú kedy spravovali, čo však neznamenal to, že bolo toto územie i ľahko kontrolovateľné, skôr naopak. V Európe sa však vďaka trom závažným dokumentom menia pomery. Utrechtský mier, Rastattský mier a Pragmatická sankcia dávajú priestor vzniku novej politickej kultúry, ktorej základom je snaha o udržanie

rovnováhy v Európe, vďaka čomu by sa malo predísť kontinentálnym sporom podobným tomu akým bol boj o španielske dedičstvo. Rozhodujúcim hráčom v ďalších európskych dejinách sa kvôli svojej silnej ekonomike a posilneným taktickým postavením mimo svojho územia stáva Veľká Británia.

Zdroje:

- http://historiadealmansa.usuarios.tvalmansa.com/la_guerra_de_sucesion_espanola.htm
- https://www.ecured.cu/Tratado_de_Utrecht
- http://www.rozhlas.cz/toulky/vysila_praha/_zprava/524-schuzka-pragmaticka-sankce-178205
- Veber, Václav a kol: *Dějiny Rakouska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2007. ISBN: 8071062394
- <http://www.historiasiglo20.org/HE/8a.htm>
- <https://elbarroquista.com/tag/tratado-de-rastatt/>